

OBSAH

OBSAH	5
ÚVOD	11
CHARAKTERISTIKA OBLASTI	15
Geomorfologie a hydrologie	15
Geologické poměry	17
Lužický zlom	20
Správní vývoj regionu	20
Sídelní struktura (urbanistický vývoj sídel)	23
HISTORICKÝ VÝVOJ SKLÁŘSKÉ VÝROBY V BORSKO-ŠENOVSKÉ OBLASTI	31
Počátky sklářské výroby (13.–15. století)	31
Archeologicky doložené sklářské hutě v Lužických horách a na Děčínské vrchovině	32
První písemné zmínky o sklárnách v Lužických horách	37
Raný novověk (16.–17. století)	38
Sklářské hutě v Lužických horách v 16.–17. století	39
Sklářský hutní statek a hutní privilegia	44
Počátky rafinace skla a jeho rozšíření v borsko-šenovské oblasti	46
Sklářské cechy (Chřibská, Polevsko a Falknov, Kamenický Šenov)	47
Rozvoj obchodu se sklem na sloupském a českokamenickém panství	48
Rozmach sklářské výroby v 18. století	50
Sklářské hutě v Lužických horách v 18. století	52
Vývoj rafinace skla a konstituování center této výroby v borsko-šenovské oblasti	55
Vývoj obchodu se sklem a jeho centra	60
První polovina 19. století	62
Proměny sklářského průmyslu ve druhé polovině 19. století	68
Nová vlna zakládání sklářských hutí v borsko-šenovské oblasti od roku 1872	70
Rafinace skla v borsko-šenovské oblasti	73
Počátky a vývoj železniční dopravy v borsko-šenovské oblasti	76
Odborné školství	78

První polovina 20. století	80
Pokračující vlna zakládání nových sklářských hutí v borsko-šenovské oblasti mezi lety 1900–1925 a vývoj rafinace skla	82
Vývoj dopravy, technologického zázemí a odborného školství v borsko-šenovské oblasti	86
Vývoj po roce 1945	87

TECHNICKÝ A STAVEBNÍ VÝVOJ **91**

Technologie sklářské výroby	91
Sklářské suroviny	91
Stavební vývoj sklářských stoup (stoupy na křemen, tlučky hlíny)	99
Hutní prvovýroba	101
Vývoj sklářských pecí	104
Palivová základna – dřevo, generátorový, dálkový a zemní plyn	113
Výroba sklářských pánví a forem	115
Pomocné provozy a prvotní opracování skla na hutí	115
Stavební vývoj sklářských hutí	116
Doprovodné stavby, sklady, kancelářské budovy, obytné stavby (dělnické domy, vily)	119
Rafinace skla	120
Stavební vývoj rafinerií	126
Speciální sklářská výroba – optické a polooptické sklo	134
Výroba plochého skla a zrcadel a stavební vývoj zrcadláren	136
Výroba lustrů a osvětlovacího skla, stavební vývoj lustráren	144

REGISTR LOKALIT SE SKLÁŘSKÝMI PROVOZY **149**

Katastrální území Arnultovice u Nového Boru	149
Katastrální území Bukovany	161
Katastrální území Cvikov	161
Katastrální území Česká Kamenice	166
Katastrální území Česká Lípa	169
Katastrální území Dolní Falknov	170
Katastrální území Dolní Podluží	171
Katastrální území Dolní Prysk	173
Katastrální území Dolní Světlá	180
Katastrální území Doubice	180
Katastrální území Drnovec	180
Katastrální území Dubice u České Lípy	181

Katastrální území Falknov (Falknov a Kytlice)	181
Katastrální území Horní Chřibská	192
Katastrální území Horní Kamenice	198
Katastrální území Horní Prysk	199
Katastrální území Horní Světlá	202
Katastrální území Chotovice	204
Katastrální území Chřibská	204
Katastrální území Janov u Nového Boru	208
Katastrální území Jedlová	210
Katastrální území Jiřetín pod Jedlovou	210
Katastrální území Kamenický Šenov	211
Katastrální území Krásné Pole	223
Katastrální území Krompach	225
Katastrální území Kyjov	227
Katastrální území Kytlické Mlýny	227
Katastrální území Lindava	232
Katastrální území Mistrovice	236
Katastrální území Naděje	238
Katastrální území Nový Bor	239
Katastrální území Nový Oldřichov	261
Katastrální území Okrouhlá	269
Katastrální území Pihel	270
Katastrální území Písečná	271
Katastrální území Polevsko	272
Katastrální území Prácheň	279
Katastrální území Radvanec	284
Katastrální území Rozhled	285
Katastrální území Rybníště	286
Katastrální území Skalice u České Lípy	289
Katastrální území Sloup v Čechách	299
Katastrální území Slunečná	302
Katastrální území Svojkov	302
Katastrální území Svor	302
Katastrální území Svor – Rousínov	307
Katastrální území Volfartice	315

KATALOG VYBRANÝCH SKLÁŘSKÝCH OBJEKTŮ A AREÁLŮ **317**

- Horní Chřibská č. p. 180 – sklářská huť, Franz Zahn, Michel & Mayer, August Mayer a syn 317
- Svor č. p. 162 – sklářská huť Theresienhütte, Balle & Reim, Münzel & Palme,
Karl Münzel, Josef Riedel 325
- Kamenický Šenov č. p. 129, 959 – sklářská huť Adolf Rückl 332
- Skalice u České Lípy č. p. 416, 415, 435, 571 – sklářská huť Anton Rückl & Söhne 338
- Kamenický Šenov č. p. 687 – sklářská huť Jílek & Vetter, Bratři Jílkové 344
- Polevsko č. p. 175 – sklářská huť Klarahütte, Karl Mühlbauer, Franz Vater,
Sklářské družstvo Rudihut 352
- Prácheň č. p. 178 – sklářská huť Štěpán Hrdina 357
- Nový Bor č. p. 399 – sklářská huť Florahütte - Franz Ladisch,
Glashüttenwerke W. Hantich & Co. 363
- Kamenický Šenov č. p. 970 (staré č. p. 744) – sklářská huť Franz Vetter 369
- Okrouhlá č. p. 84 – malírna skla, výroba chrámových oken se vzorkovnou Karl Meltzer 375
- Nový Bor č. p. 315, 320, 328 – rafinerie Gebrüder Zahn 380
- Nový Bor č. p. 226 – obchodní/exportní dům B. Oppitz, vorm. A. Oppitz,
rafinerie Gebrüder Rachmann 383
- Nový Bor č. p. 264 – strojírna, kovovýroba Wilhelm Rachmann Mettalwerke 389
- Lindava č. p. 309, 311 – brusírna a leštírna zrcadel (Velenický podnik) – zrcadlárný
Kinských (Graf Kinsky'schen Spiegel und Rahmenfabrik, Kais. königl. Privilegirte
Spiegel und Rahmen Fabriken der Carl Graf Kinsky Erben) 393
- Lindava č. p. 308 – brusírna a leštírna zrcadel (Rabštejnský podnik) – zrcadlárný
Kinských (Graf Kinsky'schen Spiegel und Rahmenfabrik, Kais. königl. Privilegirte
Spiegel und Rahmen Fabriken der Carl Graf Kinsky Erben) 400
- Kamenický Šenov č. p. 686 – továrna na lustry Elias Palme 405

PRAMENY A LITERATURA **412**

- Résumé 422
- Resümee 425
- Podsumowanie 428